

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO IR SOCIALINĖS APLINKOS DEPARTAMENTO
SOCIALINIŲ IR SVEIKATOS REIKALŲ SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4255**

(TAP-16-1382(2)) (16-7876(3))

2016-09-21 Nr. NV-2963

Vilnius

1. Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

2. Projekto tikslas, esmė. Teikiama Vyriausybės išvada dėl Seimo narių R. J. Dagio, R. Tamašunienės, A. Dumbravos ir kitų Seimo narių pateikto Šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo siūloma šiame įstatyme kaip bendrajame, reglamentuojančiame šeimos politiką, įtvirtinti:

- šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus: subsidiarumo, pagarbos šeimos gyvenimo privatumui, bendrojo gėrio, tėvystės ir motinystės papildomumo, informavimo, dalyvavimo, tarpžinybinio koordinavimo, solidarumo, kompleksiskumo, tėvų teisės ugdyti vaikus pagal savo įsitikinimus, teisėtų vaiko interesų prioritetiškumo;

- bendrasias šeimos stiprinimo nuostatas, kurios numato, kad valstybės ir savivaldybių institucijos privalo užtikrinti sąlygas pilnavertiškam šeimų funkcionavimui, atsakingos tėvystės ir motinystės plėtojimui, pagarbą gyvybei bei žmogiškajam orumui, visuomenės teigiamo požiūrio skatinimą, pagalbos ir paramos šeimai stiprinimą, šeimai palankios aplinkos kūrimą;

- šeimos stiprinimo kryptis: švietimas ir kultūra, materialinio saugumo užtikrinimas, apsirūpinimas būstu ir palanki šeimai gyvenamoji aplinka, kompleksinė pagalba šeimai, šeimos sveikata, teigiamo visuomenės požiūrio stiprinimas, paslaugų kokybės užtikrinimas, tyrimai, stebėseną ir vertinimas;

- šeimos stiprinimo organizavimą bei valdymą: Seimas nustato valstybės ir savivaldybių institucijoms strategines šeimos politikos kryptis, sudaro Nacionalinę šeimos tarybą, Vyriausybė – nustato šeimos stiprinimo prioritetus, tvirtina ilgalaikę valstybinę šeimos stiprinimo programą, sudaro tarpinstitucinę Šeimos politikos komisiją prie Vyriausybės, taip pat siūloma įtvirtinti kitų ministerijų ir savivaldybių institucijų kompetenciją.

Vyriausybės išvadoje siūloma Įstatymo projektui pritarti, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti pagal pateiktas pastabas ir pasiūlymus:

- siekiant užtikrinti, kad Įstatymo projekto nuostatos neprieštarautų Konstitucijai ir Konstitucinio Teismo praktikai valstybės formuojamos ir įgyvendinamos šeimos politikos srityje, nediskriminuotų asmenų, pasirinkusių sukurti šeimą kita nei santuoka forma, taip pat vienu auginančių vaikų, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto preambulės;

- įstatymuose nėra vieno bendro šeimos apibrėžimo, todėl tikslinga Įstatymo projekte atskleisti sąvokos „šeima“ turinį;

- atsisakyti nuostatos, kad Seimas nustato valstybės ir savivaldybių institucijoms strategines šeimos politikos kryptis, nes pagal Konstitucijos 67 straipsnį, Seimas negali duoti tiesioginių norminio pobūdžio pavedimų valstybės ir savivaldybių institucijoms ne įstatymų leidybos tvarka;

- suderinti Įstatymo projekto nuostatas su Vyriausybės įstatymu (atsisakyti įpareigojimo Vyriausybei tvirtinti Vyriausybės įgaliotos institucijos parengtą ilgalaikę valstybinę šeimos stiprinimo programą, nurodyti, kad už šeimos politikos formavimą atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, atsisakyti įpareigojimo ministerijoms strateginio planavimo dokumentuose numatyti šeimoms stiprinti skirtas programas, atsisakyti įpareigojimo sudaryti tarpinstitucinę

Šeimos politikos komisiją prie Vyriausybės, vietoje to, nurodant, kad sudaroma tarpinstitucinė Šeimos politikos taryba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos);

- suderinti Įstatymo projekto nuostatas su Vietos savivaldos įstatymu (pvz. atsisakyti nuostatos, kad savivaldybių institucijos formuoja šeimos politiką; nuostatas dėl naujų savivaldybės tarybos komitetų sudarymo aspektų, savivaldybės tarybos išimtinės kompetencijos ribų praplėtimo dėstyti Vietos savivaldos įstatyme)

- aiškiau apibrėžti šeimos politikos įgyvendinimo principus, valstybės ir savivaldybių institucijoms suteikiamus viešojo administravimo įgaliojimus, atsisakyti nuostatų dubliuojančių galiojantį teisinį reguliavimą, atsisakyti nenorminio, vertinamojo pobūdžio nuostatų, nurodyti, kokių subjektų veiklos šeimos politikos srityje koordinavimą turėtų užtikrinti Vyriausybė, nurodyti šeimų ir su šeimomis dirbančių organizacijų skatinimo ir (ar) rėmimo formas, detalizuojant jų rėmimo tvarką arba atsisakant siūlomo teisinio reguliavimo;

- nukelti Įstatymo įsigaliojimo datą nustatant ją ne anksčiau kaip 2018 m. sausio 1 d. (šiuo metu siūloma 2017 m. sausio 1 d.);

Be to, atsižvelgiant į Įstatymo projekte pateiktų nuostatų neapibrėžtumą, siūloma nurodyti, kad Vyriausybė šiuo metu neturi galimybės apskaičiuoti lėšų poreikio įstatymui įgyvendinti.

3. Derinimas. Nutarimo projektas svarstytas 2016 m. rugsėjo 6 d. ministerijų atstovų (viceministrų, kanclerių) pasitarime ir patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento, Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus ir Strateginio planavimo ir stebėsenos skyriaus pastabas. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma (neatsižvelgta į siūlymą Įstatymo projektui nepritari arba pritarti tik Įstatymo projekto tikslui).

4. Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atsižvelgiant į Nutarimo projekte pateiktus pasiūlymus tobulinti Įstatymo projektą ir šių pasiūlymų pagrindimą (galimą Įstatymo projekto neatitikimą Konstitucijai, Konstitucinio teismo nutarimams, Vyriausybės įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo nuostatoms, šeimos sąvokos apibrėžimo nebuvimui, deklaratyvių ir nenorminio pobūdžio nuostatų, finansinio neapibrėžtumo ir pan.) pakartotinai siūlytina įvertinti teikiamos Vyriausybės pozicijos (pritarti Įstatymo projektui, tačiau pasiūlyti jį tobulinti) pagrįstumą.

2. Pastebėtina, kad Nutarimo projektu siūloma atsisakyti tarpinstitucinės Šeimos politikos komisijos prie Vyriausybės sudarymo, vietoj jos sudarant Šeimos politikos tarybą, kuri būtų patariamoji Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos institucija, tačiau nepasisakoma dėl Įstatymo projekto 10 straipsnyje minimos Nacionalinės šeimos tarybos, kurią sudarytų Seimas. Todėl lieka neaišku, ar tokiu atveju siūloma, kad veiktų dvi Tarybos ir kaip būtų išvengta šių dviejų Tarybų veiklos nesidubliavimo.

3. Nutarimo projekto 2 punkte konstatuojant, kad Vyriausybė šiuo metu neturi galimybės nustatyti, kiek lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti (nors papildomas lėšų poreikis iš valstybės biudžeto bus), siūlytina svarstyti galimybę atsisakyti 1.5. papunktyje pateikto pasiūlymo metams nukelti įstatymo įsigaliojimo datą, ir pasisakyti, kad, atsižvelgiant į anksčiau priimtus valstybės finansinius įsipareigojimus (didinti įmokas į pensijų fondus, kompensuoti sumažintas valstybines socialinio draudimo pensijas ir valstybines pensijas bei kt., dėstomus 1.5. papunktyje), nebus finansinių galimybių priimti naujų įsipareigojimų, kuriems vykdyti reikėtų papildomų valstybės biudžeto lėšų.

Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus patarėja

Eglė Neciunskienė

Eglė Neciunskienė, tel. 8 706 63790, el.p. egle.neciunskiene@lr.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-09-14 Nr. (18.2-43) SD - 5559

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo teikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvada dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės pateikto Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas).

Nutarimo projektu siūloma Įstatymo projektui iš esmės pritarti, tačiau jį tobulinti, atsižvelgiant į Nutarimo projekte pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Nutarimo projektas patikslintas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. rugpjūčio 16 d. išvadoje Nr. NV-2604 (toliau – LRVK Teisės departamento išvada) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus, Strateginio planavimo ir stebėsenos skyriaus 2016 m. rugpjūčio 12 d. pažymoje Nr. NV-2583 (toliau – LRVK Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento pažyma) pateiktas pastabas ir siūlymus. Į visas pastabas, išskyrus LRVK Teisės departamento išvados 1 punkto ir LRVK Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento pažymos 1 punkto pastabas, kuriose siūloma Nutarimo projektu nepritarti Įstatymo projektui arba pritarti tik Įstatymo projekto tikslui, atsižvelgta. Dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta, teikiama derinimo pažyma.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemyje. Nutarimo projektą parengė Ministerijos Šeimos ir bendruomenių departamento (direktorė – Daina Urbonaitienė, tel. 8 706 68 131, el. p. daina.urbonaitiene@socmin.lt) Šeimos politikos skyriaus vedėjas Steponas Kulbauskas, tel. 8 706 64 223, el. p. steponas.kulbauskas@socmin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 5 lapai.
2. Derinimo pažyma, 3 lapai.

Ministrė

Algimanta Pabedinskienė

Steponas Kulbauskas, tel. 8 706 64 223, el. p. steponas.kulbauskas@socmin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-4255

2016 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2016 m. gegužės 25 d. sprendimo Nr. SV-S-1548 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 4 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a:**

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projektui Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas) Įstatymo projektą tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. X-1569 „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatavo, kad „iš Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies kylanti valstybės pareiga įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šeimos, kaip konstitucinės vertybės, apsaugą, suponuoja ne tik valstybės pareigą nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai, bet ir valstybės pareigą įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeimos santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti šeimos santykių dalyvių (kaip antai santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių), vieno iš tėvų, auginančio vaiką (įvaikį), ir kt.)“.

Atsižvelgiant į tai, kad šeimos samprata neapsiriboja tradicinės šeimos, kuriamos santuokos pagrindu, sąvoka, o šeimos gyvenimo samprata neapsiriboja tėvų (susuokusių arba nesusituokusių) santykiais su vaikais, siekiant užtikrinti, kad Įstatymo projekto nuostatos neprieštarautų Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau – Konstitucija) ir Konstitucinio Teismo praktikai valstybės formuojamos ir įgyvendinamos šeimos politikos srityje, nediskriminuotų

asmenų, pasirinkusių sukurti šeimą kita nei santuoka forma, taip pat vienų auginančių vaikus, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto preambulės.

1.2. Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra vieno bendro šeimos apibrėžimo, atskiruose įstatymuose šeimos sąvoka konstruojama pasirenkant skirtingas sudedamąsias dalis: pateikiamas nevienodas asmenų kategorijų sąrašas ir nevienodi juos kvalifikuojantys požymiai, be to, nė vieno įstatymuose nurodyto šeimos sąvokos apibrėžimo negalima išskirti kaip dominuojančio (Socialinės, ekonominės ir teisinės priemonės siekiant šeimų stabilumo ir plėtros. Monografija. Vilnius: Justitia, 2014, p. 31), todėl, siekiant užtikrinti sklandų įstatymo nuostatų taikymą praktikoje, tikslinga Įstatymo projekte atskleisti sąvokos „šeima“ turinį.

1.3. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymą (toliau – Vyriausybės įstatymas), ministerijoms pavedama formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse, vyriausybės įstaigoms – dalyvauti formuojant politiką ministrui pavestose valdymo srityse ir ją įgyvendinti, o įstaigos prie ministerijos steigiamos valstybės politikai ministrui pavestose valdymo srityse įgyvendinti ir aptarnauti šios politikos formavimą ir įgyvendinimą.

Siekiant užtikrinti sklandų įstatymo inkorporavimą į teisinę sistemą, nepažeisti Vyriausybės įstatyme nustatytų valstybės politikos formavimo principų, siūlytina tobulinti Įstatymo projekto 7, 8 ir 9 straipsniuose pateiktą teisinį reguliavimą, suderinant jį su Vyriausybės įstatymo 20, 22, 26, 29, 29¹, 30 straipsnių nuostatomis:

1.3.1. Pagal Konstitucijos 67 straipsnį, Seimas negali duoti tiesioginių norminio pobūdžio pavedimų valstybės ir savivaldybių institucijoms ne įstatymų leidybos tvarka, todėl, siekiant nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto valdžių atskyrimo ir pusiausvyros principų, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą teisinį reguliavimą atsisakant nuostatos, kad Seimas nustato valstybės ir savivaldybių institucijoms strategines šeimos politikos kryptis.

1.3.2. Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalies 1 punktu siūloma Lietuvos Respublikos Vyriausybę (toliau – Vyriausybė) įpareigoti šeimos stiprinimo prioritetus nustatyti strateginio planavimo dokumentuose, Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodomas konkretus strateginio planavimo dokumentas, kuriame turės būti nustatytos šeimos stiprinimo kryptys. Siekiant sudaryti teises prielaidas pačiai Vyriausybei pasirinkti tinkamiausią strateginio planavimo dokumento formą, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalies 3 punkto. Tuo atveju, jei bus atsižvelgta į šiame nutarimo papunktyje pateiktą siūlymą, atsisakytina Įstatymo projekto 13 straipsnio 4 dalies.

1.3.3. Vadovaujantis Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“

1.6.4 papunkčiu, šeimos politikos formavimas priskirtas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) kompetencijai, o kitos ministerijos pagal kompetenciją dalyvauja ją įgyvendinant, todėl siūlytina:

1.3.3.1. Tikslinti Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 1 punktą konkrečiai nurodant už šeimos politikos formavimą atsakingą valstybės instituciją – Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, o Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 2 punkte atsisakyti įpareigojimo ministerijoms strateginio planavimo dokumentuose numatyti šeimoms stiprinti skirtas programas.

1.3.3.2. Tikslinti Įstatymo projekto 11 straipsnio nuostatas nurodant, kad, siekiant užtikrinti šeimos politiką formuojančių institucijų bendradarbiavimą, sudaroma tarpinstitucinė Šeimos politikos taryba, kuri yra patariamoji Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos institucija ir kurios nuostatus tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, atsisakyti Įstatymo projekto 11 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad nurodyta komisija derina valstybės ir savivaldybių institucijų veiklą šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo srityje, nes nurodytas subjektas nėra vykdomosios valdžios sistemos dalis, o, siekiant užtikrinti nevyriausybinų organizacijų įtraukimą į su šeimos politika susijusių klausimų svarstymą, patikslinti Įstatymo projekto 11 straipsnio 2 dalį nurodant, kad į Šeimos politikos komisiją įtraukiami ir šeimų organizacijų bei su šeimomis dirbančių organizacijų atstovai.

Pritarus šiame papunktyje pateiktam siūlymui dėl Šeimos politikos komisijos veiklos tobulinimo, atsisakytina Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatų, pagal kurias Vyriausybė sudaro tarpinstitucinę Šeimos politikos komisiją ir tvirtina jos nuostatus.

1.3.4. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) nustatyta savivaldybių institucijų sudarymo ir veiklos tvarka, apibrėžti vietos savivaldos principai, savivaldybių institucijos ir jų kompetencija, funkcijos ir kt. Atsižvelgiant į tai, kad Vietos savivaldos įstatyme nenurodyta, jog savivaldybės, vykdydamos savarankiškasias ar valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) funkcijas, formuoja šeimos politiką, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto 7 straipsnio ir 8 straipsnio 5 dalies 1 punkto kaip neatitinkančio Vietos savivaldos įstatymo nuostatų.

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projekte siūloma savivaldybėms nustatyti pareigas šeimos politikos įgyvendinimo srityje, siekiant Įstatymo projekto nuostatas suderinti su Vietos savivaldos įstatymu, atsisakytina Įstatymo projekto 8 straipsnio 5 dalies 2 punkto ir 12 straipsnio 2 dalies nuostatų, nes nurodytame įstatyme nenumatyta, kad savivaldybės šeimos taryba padeda įgyvendinti savivaldybės šeimos stiprinimo funkcijas, Įstatymo projekte nustatomi nauji savivaldybės tarybos komitetų sudarymo aspektai, praplečiamos savivaldybės tarybos išimtinės kompetencijos ribos, šios nuostatos turėtų būti dėstomos Vietos savivaldos įstatyme.

1.4. Siekiant užtikrinti Įstatymo projekto atitiktį Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo (toliau – Teisėkūros pagrindų įstatymas) 3 straipsnio 2 dalies 6 ir 7 punktuose įtvirtintiems teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principams, siūlytina tobulinti Įstatymo projektą toliau nurodytais aspektais:

1.4.1. Įstatymo projekto 3 straipsnyje tiksliau apibrėžti šeimos politikos įgyvendinimo principus: apibrėžiant subsidiarumo principą, atskleisti šio principo esmę nurodant, kad sprendimai turi būti priimami tuo lygmeniu, kuriame jie yra efektyviausi, apibrėžiant kompleksiskumo principą, atskleisti, kokios funkcijos suprantamos kaip „visos šeimos atliekamos funkcijos“.

1.4.2. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 4¹ straipsniu, valstybės ir savivaldybių institucijoms suteikiami viešojo administravimo įgaliojimai turi būti nustatyti teisės aktuose ir aiškiai apibrėžti. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Įstatymo projekto 4 straipsnyje aiškiai apibrėžti valstybės ir savivaldybių institucijoms suteikiamus viešojo administravimo įgaliojimus, nes iš nurodytų Įstatymo projekto nuostatų neaišku, kokią kompetenciją turės valstybės ir savivaldybių institucijos įgyvendinant Įstatymo projekto 4 straipsnio nuostatas.

1.4.3. Siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto 5 straipsnio nuostatų kaip dubliuojančių galiojančią teisinį reguliavimą, nes konkrečios priemonės, susijusios su šeimų stiprinimu per švietimą, užimtumą ir kt., jau yra įgyvendinamos kitais atitinkamas politikos sritis reglamentuojančiais įstatymais (pvz., Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymu, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymu, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ir išsinuomoti įstatymu, Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymu), o vartojamos nenorminio vertinamojo pobūdžio nuostatos, tokios kaip „didelis emocinis, socialinis ir finansinis nuostolis visuomenei“, „pakankamos pajamos“, „nepakankamos pragyvenimui pajamos“, „palanki šeimai gyvenamoji aplinka“ ir kt., nesukuria pridėtinės vertės.

1.4.4. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalies 5 punktą, nurodant, kokių subjektų veiklos koordinavimą turėtų užtikrinti Vyriausybė.

1.4.5. Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 3 punktu siūloma nustatyti, kad ministerijos įstatymų nustatyta tvarka skatina ir remia šeimų ir su šeimomis dirbančių organizacijų veiklą. Atsižvelgiant į tai, kad galiojančiuose įstatymuose nenustatyta šeimų ir su šeimomis dirbančių organizacijų skatinimo ir (ar) rėmimo tvarka, praktikoje ministerijos įvairių organizacijų veiklos rėmimo nuostatas dažniausiai įtvirtina strateginio planavimo dokumentuose, tvirtinamuose ministro įsakymais, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 3 punktą nurodant šeimų ir su šeimomis dirbančių organizacijų skatinimo ir (ar) rėmimo formas, detalizuojant šių organizacijų rėmimo tvarką arba atsisakant siūlomo teisinio reguliavimo, nes šeimų ir su šeimomis dirbančių

organizacijų skatinimo ir (ar) rėmimo būdai bei formos galės būti nustatyti Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 2 punkte nurodytuose strateginio planavimo dokumentuose.

1.5. Atsižvelgiant į tai, kad priėmus įstatymą reikės parengti jo įgyvendinamuosius teisės aktus, remiantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 7 dalimi, nurodančia, kad įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliojūt kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina, siekiant tinkamai pasirengti įgyvendinti Įstatymo projektų nuostatas, taip pat vadovaujantis Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymu ir atsižvelgiant į anksčiau priimtus valstybės finansinius įsipareigojimus nuo 1 iki 2 procentų didinti įmokas į pensijų fondus už dalyvius, kompensuoti sumažintas valstybines socialinio draudimo pensijas ir valstybines pensijas, sumažintas dėl turimų draudžiamųjų pajamų, taip pat įgyvendinti Seime atstovaujamų politinių partijų susitarimą nuosekliai didinti finansavimą krašto apsaugai, kuris 2020 metais turi pasiekti 2 procentus bendrojo vidaus produkto, siūlytina Įstatymo projekto 13 straipsnio 1 dalyje nustatytą įsigaliojimo datą nukelti nustatant ją ne anksčiau kaip 2018 m. sausio 1 d.

2. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad „Įstatymo projektui įgyvendinti papildomas lėšų poreikis iš Valstybės biudžeto bus. Siūloma jį apskaičiuoti Vyriausybei“. Atsižvelgdama į Įstatymo projekte pateiktų nuostatų neapibrėžtumą, Vyriausybė šiuo metu neturi galimybės nustatyti, kiek lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Socialinės apsaugos ir
darbo ministrė
Algimanta Pabedinskienė

2016-09-14

Teisės skyriaus vedėja
Rita Jėžiorskienė
2016-09-09

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO VALDYBA

**SPRENDIMAS
DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ IŠVADŲ**

2016 m. gegužės 25 d. Nr. SV-S-1548
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Seimo Audito, Biudžeto ir finansų bei Kaimo reikalų komitetų siūlymus, n u s p r e n d ž i a:

Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikti Lietuvos Respublikos Seimui išvadas dėl šių įstatymų projektų:

1. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 22 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-1906(3).
2. Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3853(2).
3. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 2 straipsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo Nr. XII-1727 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-3936.
4. Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255.

Seimo Pirmininko pirmasis pavaduotojas

Vydas Gedvilas

LIETUVOS RESPUBLIKOS

ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projekto rengimą paskatino šeimų ir nevyriausybinų organizacijų išsakomi paraginimai, kad valdžios institucijoms reikia imtis priemonių, kurios iš esmės gerintų šeimų padėtį, skatintų susilaukti vaikų, kurtų šeimoms palankią aplinką, taip pat mokslininkų tyrimai, išryškinantys, kad šeimos politika Lietuvoje nenuosekli, nepastovi, neilgalaike ir nekoordinuota.

Įvertinta ir kritinė demografinė šalies situacija bei atsižvelgta į Svarstymų grupės ataskaitos Europos Vadovų Tarybai dėl „ES 2030“ ateities¹ įžvalgas, kad „Siekiant atsverti šias (visuomenės senėjimo ir vidaus darbo jėgos mažėjimo) neigiamas tendencijas, būtina imtis skubių veiksmų. Visų pirma turėtų būti įgyvendinama šeimai palanki politika, kuria siekiama stabilizuoti ar padidinti gimstamumo lygį.“

Lietuvos gyventojų mažėja nuo 1992 m. Tų metų pradžioje Lietuvoje gyveno 3706,3 tūkst. žmonių, 2015 m. 12 mėn. pradžioje – tik 2890,7 tūkst., t. y. per 24 metus Lietuvos gyventojų sumažėjo gerokai daugiau nei puse milijono – 815 tūkstančių, arba daugiau nei penktadaliu (22 %). Lietuvos gyventojų skaičius mažėja dėl emigracijos (tai sudaro apie 2/3 mažėjimo) ir neigiamos natūralios gyventojų kaitos (skirtumo tarp gimusiųjų ir mirusiųjų skaičiaus).

Šalies demografai pastebi², kad jau keletą metų gimstamumo lygis yra gana stabilus, bet pernelyg žemas, kad būtų užtikrinta kartų kaita; gyventojų skaičiaus mažėjimo rodikliai (apimtys ir tempai) gerėja, bet tebėra labai dideli; gyventojų amžiaus struktūra nuosekliai senėja ir tai lemia labai mažas gimstamumas ir intensyvi emigracija, kurios didžiąją dalį sudaro jaunimas.

Lietuvos statistikos departamentas prognozuoja, kad 2050 m. žmonės virš 65 metų, palyginus su bendru gyventojų skaičiumi, sudarys 28,4 proc., taigi beveik trečdalį, Lietuvos visuomenės (2014 m. šis dydis buvo 18,4 proc.). Jeigu dabar vienam pensininkui tenka 3,6 darbingo žmogaus, tai 2050 m. prognozuojamas tik 1,5 – dėl šios tendencijos susidarys nepakeliamas spaudimas pensijų, sveikatos apsaugos bei socialinės gerovės sistemoms, o ekonomikos augimas ir mokesčių sistema patirs neigiamą poveikį.

Mokslininkai pastebi³, kad šeimų, sudarytų santuokos pagrindu, mažėjimas, kohabituojančių ir išsiskyrusių asmenų daugėjimas visuomenėje susijęs su jos kokybiniais ir kiekybiniais pokyčiais. Valstybė, mažėjant šeimų ir daugėjant kohabituojančių sąjungų, privalo priimti tuos įsipareigojimus, kuriuos tradiciškai atliko šeima ir didinti išlaidas socialinėms programoms. Kohabitacija yra vienas pagrindinių veiksnių tiek santuokų, tiek gimstamumo mažėjimui, nes kohabituojančios poros yra žymiai mažiau linkusios susilaukti vaikų. Dar daugiau, didėjant kohabitacijai didėja ir ištuokų skaičius: kohabitacija padidina skyrybų tikimybę 35 proc. Mažėjant santuokų, didėjant kohabitacijų, kurios savo ruožtu didina skyrybų skaičių, mažėja gimstamumas, kuris veda link ekonominio valstybės nuosmukio.

¹ Svarstymų grupės ataskaita Europos Vadovų Tarybai dėl „ES 2030“ ateities „PROJEKTAS „EUROPA 2030“. Iššūkiai ir galimybės“, 2010 m. gegužės mėn.

² Demografija visiems, 2014 m. Nr. 1

³ Obelenienė, Birutė. Santuokos ir šeimos vienovės vaidmuo šeimos tvarumui, asmenų ir valstybės gerovei // LOGOS. Vilnius : Visuomeninė organizacija "LOGOS". ISSN 0868-7692. 66 (2011), p. 108-121.

Paskutiniojo dešimtmečio tyrimai rodo, jog gyvenimas santuokoje, lyginant su kartu gyvenančiomis nesusituokusiomis poromis ar išsiskyrusiais, yra naudingesnis tiek vaikams, tiek patiems suaugusiems. Lyginant gyvenančių santuokoje ir kohabitacijoje ar išsiskyrusių suaugusių asmenų sveikatos (fizinės, psichinės ir gyvenimo trukmės), šeimos pajamų ir smurto atvejų rodiklų aspektu galima teigti, jog santuokoje gyvenantys asmenys pasižymi geresne sveikata, patiria mažiau smurto, ir yra labiau patenkinti tarpusavio ryšiais, nei kohabituojantys ar išsiskyrę asmenys. Šias išvadas padarė VDU Santuokos ir šeimos studijų centro tyrėjai iš studijų, kurios parengtos metaanalizių pagrindu.

Savaime suprantama, jog santuoka neatsiejama nuo to vidinio gėrio, ypač atsakomybės ir įsipareigojimo, kurią sukuria patys sutuoktiniai. Vien formalus santuokos, kaip šeimos teisinių ryšių sudarymas, nebus pajėgus užtikrinti visapusiškos gerovės vaikams todėl, kad tam lemiamos įtakos turi geri emociniai ryšiai tiek tarp sutuoktinių, tiek tarp tėvų ir vaikų. Tačiau, kaip teigia mokslininkai, apibendrinę 30 Europos šalių tyrimus, susituokę asmenys žymiai daugiau investuoja į savo tarpusavio santykius, ir jie yra labiau patenkinti jais, bei apibūdina save kaip „yra laimingi“, nei tie, kurie gyvena kohabitacijoje ar išsiskyrę. Netgi Norvegijoje ir Švedijoje, kur kohabitacija pradėjo plisti anksčiausiai ir yra labiausiai paplitusi Europoje, tarp kohabituojančių asmenų buvo žymiai mažiau teigiančių, jog yra patenkinti savo ryšiais su partneriu, bei žymiai daugiau rimtai ketinančių tuos santykius nutraukti, nei tarp susituokusiųjų.

Projektą parengė Seimo parlamentinės grupės „Už šeimą“ nariai.

Rengiant įstatymo projektą vadovautasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso III knygoje Šeimos teisė 3.3 straipsnyje numatytais šeimos santykių teisinio reglamentavimo principais: „Šeimos įstatymai ir jų taikymas turi užtikrinti šeimos ir jos reikšmės visuomenėje stiprinimą, šeimos narių tarpusavio atsakomybę už šeimos išsaugojimą ir vaikų auklėjimą, galimybę visiems šeimos nariams tinkamai įgyvendinti savo teises ir apsaugoti nepilnamečius vaikus nuo netinkamos kitų šeimos narių bei kitų asmenų ir kitokių veiksmų įtakos.“

Parengto įstatymo projekto tikslas – įtvirtinti teisinių nuostatų sistemą, užtikrinančią sudarymą sąlygų, padedančių kurti, išsaugoti bei stiprinti šeimą, kaip pirminę ir prigimtine bendruomenę bei palankiausią vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinką, užtikrinančią Lietuvos valstybės bei tautos gyvybingumą ir istorinį išlikimą.

Įstatymo projektu siekiama įtvirtinti šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus, bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas, šeimos stiprinimo kryptis ir šeimos stiprinimo organizavimą ir valdymą ir taip užtikrinti šeimos politikos nuoseklumą ir ilgalaikiškumą bei veiksmų tęstinumą ir koordinavimą kuriant šeimai palankią aplinką.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo ir rengė Seimo parlamentinės grupės „Už šeimą“ nariai, rengime dalyvavo VDU Santuokos ir šeimos studijų centro ir viešosios įstaigos „Šeimos institutas“ atstovai.

Projektą teikia Seimo parlamentinės grupės „Už šeimą“ nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Vienarūšiai su šeimos politika susiję santykiai, kad būtų sudarytos būtinos sąlygos šeimos funkcijoms įgyvendinti, yra reglamentuojami atskiruose tuos santykius reguliuojančiuose įstatymuose (Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatyme (Žin., 2006, Nr. 73-2762), Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme (Žin., 2000, Nr. 111-3574), Lietuvos Respublikos išmokų vaikams

įstatyme (Žin., 1994, Nr. 89-1706; 2004, Nr. 88-3208), Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ir išsinuomoti įstatyme (Žin., 1992, Nr. 14-378; 2002, Nr. 116-5188), Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatyme (Žin., 2003, Nr. 73-3352; 2006, Nr. 130-4889), Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593), Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme (Žin., 1994, Nr. 63-1231), Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (Žin., 2002, Nr. 73-3085) ir kt.).

Vidiniai šeimos santykiai yra reglamentuojami tik tiek, kiek tai būtina, kad būtų apsaugotas viešasis interesas, taip pat apginti šeimos santykių subjektų, ypač vaikų, turinės ir asmeninės neturtinės teisės ir teisėti interesai. Šeimos santykius reglamentuojančių nuostatų dauguma įtvirtinta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (Žin., 2000, Nr. 74-2262) trečiojoje knygoje „Šeimos teisė“, kurios normos nustato bendruosius šeimos santykių teisinio reglamentavimo principus ir reglamentuoja santuokos sudarymo, jos galiojimo bei nutraukimo pagrindus ir tvarką, sutuoktinių turines ir asmenines neturtines teises, vaikų kilmės nustatymą, vaikų ir tėvų bei kitų šeimos narių tarpusavio teises ir pareigas, įvaikinimo, globos ir rūpybos, civilinės būklės aktų registravimo tvarkos pagrindines nuostatas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma šiame įstatyme kaip bendrajame, reglamentuojančiame šeimos politiką, įtvirtinti šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus ir bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas, kuriomis turėtų būti vadovaujamasi reglamentuojant vienaarūšius su šeimos politika susijusius santykius ir taip užtikrinti nuoseklų, kryptingą ir tęstinį šeimų stiprinimą. Tęstinumo aspektas yra labai svarbus, kadangi šeimos kūrimas yra ilgalaikis projektas. Nustatyta, kai vykdoma ilgalaikė ir atitinkanti šeimų lūkesčius šeimos politika, ji turi teigiamą poveikį vaikų ir tėvų gerovei, harmoningam socialiniam gyvenimui ir leidžia pasiekti geresnį gimstamumo rodiklį. Didėjantis gimimų skaičius tikėtina išjudintų daugelį ekonomikos sektorių. Pradėjęs augti iki šiol mažėjęs aktyvių gyventojų skaičius paskatintų ekonominę raidą, kuri sudarytų sąlygas finansuoti socialinę apsaugą. Lietuva vėl taptų patraukli savo piliečiams, kurie nebenorėtų emigruoti.

Parengtame įstatymo projekte numatytos šeimos stiprinimo kryptys atsižvelgiant į jaunimo ir šeimų poreikius. Kad jauni žmonės kurtų šeimą, jie turi pasitikėti ateitimi. Akivaizdu, kad neturint darbo ir būsto, neįmanoma planuoti šeimos. Aukštas jaunimo nedarbo lygis arba garantijų nesuteikiančios darbo sutartys gali turėti didelį poveikį natūraliai gyventojų kaitai, kadangi vaikams užauginti reikia daug laiko, o nėštumui palankaus amžiaus tarpsnis yra trumpas. Dėl šios priežasties numatoma, jog turi būti sukurtos priemonės jaunų žmonių, kurie jau yra tapę tėvais ar nori jais tapti, padėčiai gerinti. Taip pat numatoma, jog turi būti įgyvendinamos priemonės, leidžiančios derinti profesinę veiklą ir šeiminių gyvenimą, vykdoma skyrybų prevencija, kuriama kompleksinės paramos šeimai sistema bei teikiamos kompleksinės paslaugos krizę patiriančioms šeimoms bei vienišiams tėvams.

Parengtame įstatymo projekte numatomas teigiamo visuomenės požiūrio į šeimą formavimas. Šiandieninėje visuomenėje visų pirma kalbama apie asmeninę ir profesinę sėkmę, nors žmogaus gyvenimas gali būti sėkmingas ir kitu požiūriu, jo sėkmė gali būti siejama su kitais asmenimis ir bendra gerove, įskaitant sėkmingą šeiminių gyvenimą, visuomeninę arba kultūrinę veiklą, numatyta šiems aspektams skirti daugiau dėmesio, visų pirma žiniasklaidoje ir švietimo sistemoje.

Įstatyme nustatoma šeimos politikos organizavimo sistema, apimantis visus valstybės valdymo lygmenis.

Kadangi daugelio sričių politika turi tiesioginį poveikį šeimų gyvenimui, todėl numatoma laikytis horizontalaus požiūrio ir į šeimos aspektą atsižvelgti visų sričių politikoje. Į šeimos politikos formavimą įtraukiamos visos ministerijos joms pavestose valdymo srityse, o institucijų

bendradarbiavimui ir veiksmų koordinavimui numatyta sudaryti tarpinstitucinę Šeimos politikos komisiją prie Vyriausybės.

Kadangi pritaikyta ir ilgalaikė šeimos politika yra tvaraus vystymosi dalis, o Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas rekomenduoja, kad „šeimoms atstovaujančios asociacijos dalyvautų formuojant šeimos politiką arba šeimoms poveikio turinčią politiką ir ES, ir valstybių narių lygmeniu⁴“, numatyta sudaryti Nacionalinę šeimos tarybą prie Seimo. Tai šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo vertinimo patariamoji institucija, sudaroma iš savivaldybių šeimų tarybų, mokslo ir studijų institucijų, šeimų organizacijų ir su šeimomis dirbančių organizacijų atstovų. Numatyta, kad ir savivaldybėse gali būti sudaromos šeimos tarybos, patariančios šeimos stiprinimo klausimais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Numatoma teigiama įtaka kriminogeninei situacijai. Priimtas įstatymas korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Numatoma teigiama įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priimant teikiamą projektą, kartu būtina pakeisti Lietuvos Respublikos Seimo statutą. Seimo statuto pakeitimo projektas pateikiamas kartu su Šeimos stiprinimo įstatymo projektu.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus, jame vartojamos sąvokos atitinka Terminų banke nurodytus apibrėžimus.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Teikiamas projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

⁴ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone dėl Šeimos politikos vaidmens vykstant demografiniams pokyčiams. Valstybių narių dalijimasis geriausia praktika (Tiriamoji nuomonė), 2011-05-04.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą iki jo įsigaliojimo, Lietuvos Respublikos Seimas turės patvirtinti Nacionalinės šeimos tarybos sudėtį ir jos nuostatus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės patvirtinti Šeimos politikos komisiją ir jos nuostatus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomas lėšų poreikis iš Valstybės biudžeto bus. Siūloma jį apskaičiuoti Vyriausybei.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Pirminis įstatymo projektas buvo pristatytas suinteresuotoms nevyriausybiniams organizacijoms ir mokslininkams, savivaldybių šeimų taryboms. Teikiamas projektas yra pakoreguotas atsižvelgiant į Seime 2016-02-05 vykusios diskusijos „Šeimos stiprinimas Lietuvoje – svajonės ar būtinybė?“, skirtos Šeimos stiprinimo įstatymo projekto tobulinimui, metu pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Šeimos politika“, „Šeimos stiprinimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai

Rimantas Jonas Dagys
 Rita Tamašunienė
 Algimantas Dumbrava
 Vida Marija Čigriejienė
 Mečislovas Zasčiurinskas
 Mantas Adomėnas
 Rima Baškienė
 Valentinas Stundys
 Vilija Aleknaitė Abramikienė
 Povilas Urbšys
 Aurelija Stancikienė
 Naglis Puteikis
 Vanda Kravčionok
 Leonard Talmont
 Audronius Ažubalis
 Michal Mackevič

Irina Rozova
Zbigneŭ Jedinskij
Jurgis Razma
Juzef Kvetkovskij
Stasys Šedbaras
Dainius Kreivys
Irena Degutienė
Kęstutis Masiulis
Pranas Žeimys
Bronius Bradauskas
Algis Strelčiūnas
Andrius Palionis
Arvydas Anušauskas
Liutauras Kazlavickas
Vytautas Juozapaitis
Paulius Saudargas
Arvydas Vidžiūnas
Kazys Starkevičius
Valdas Vasiliauskas
Kęstutis Bartkevičius
Jonas Varkala
Remigijus Ačas
Petras Gražulis
Sergejus Jovaiša
Vincė Vaidevutė Margevičienė
Rasa Juknevičienė
Rytas Kupčinskas
Kazimieras Kuzminskas
Arimantas Dumčius
Rokas Žilinskas
Egidijus Vareikis
Ričardas Sargūnas
Vydas Gedvilas
Dangutė Mikutienė
Kęstutis Daukšys
Emanuelis Zingeris
Audrius Nakas
Zita Žvikienė
Agnė Bilotaitė

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠEIMOS STIPRINIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

PREAMBULĖ

*Lietuvos Respublikos Seimas,
pripažindamas, kad šeimos pagrindas yra laisvas vyro ir moters apsisprendimas priimti šeimai būdingas moralinio ir teisinio pobūdžio pareigas,
gerbdamas ir pripažindamas, kad šeimos narius siejančios teisės ir pareigos yra prigimtinės,
pabrėždamas, kad vyro ir moters papildomumas yra šeimos, kaip pirminės ir prigimtinės bendruomenės bei palankiausios vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinkos kūrimo pagrindas,
vertindamas ir gerbdamas piliečių apsisprendimą kurti šeimą arba rinktis kitokį gyvenimo būdą,
siekdamas realizuoti konstitucinę nuostatą dėl motinystės, tėvystės ir vaikystės visokeriopos apsaugos,
priima šį įstatymą.*

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šio įstatymo paskirtis – nustatyti šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus, bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas, šeimos stiprinimo kryptis ir šeimos stiprinimo organizavimą per šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo sistemą.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Su šeimomis dirbančios organizacijos** – viešosios naudos nevyriausybinių organizacijos, kurių pagrindinis veiklos tikslas – teikti paslaugas šeimoms ar tėvams.

2. **Šeimos stiprinimas** – kryptinga veikla, kuria siekiama sudaryti teises, socialines, ekonomines, kultūrines ir kitas sąlygas, skatinančias asmenis sukurti, puoselėti bei išsaugoti šeimą, kaip pirminę ir prigimtine bendruomenę bei palankiausią vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinką, užtikrinančią Lietuvos valstybės bei tautos gyvybingumą ir istorinį išlikimą.

3. **Šeimų organizacijos** – viešosios naudos ir nacionalinės skėtinės nevyriausybinių organizacijos, kurių pagrindinis veiklos tikslas – atstovauti šeimoms ar tėvams bei kurti šeimai palankią aplinką.

3 straipsnis. Šeimos stiprinimo įgyvendinimo principai

Pagrindiniai šeimos stiprinimo įgyvendinimo principai yra šie:

1. Subsidiarumo – šeima pripažįstama kaip savarankiškas ir turintis išteklių subjektas, skatinama šeimos iniciatyva tuos išteklius panaudoti ir prisidėti kuriant bendrąjį gerį. Pagalba ir parama šeimai teikiama atsižvelgiant į jos poreikius ir skatinant šeimos pastangas pačiai savarankiškai veikti ir teikiama tuo lygmeniu, kuriuo yra veiksmingiausia.

2. Pagarbos šeimos gyvenimo privatumui – šeima pati sprendžia, kokia informacija apie šeimos gyvenimą gali tapti viešai prieinama.

3. Bendrojo gėrio – teikiant paramą šeimoms prioritetas teikiamas tiems šeimos gyvenimo pasirinkimams, kurie labiau prisideda prie pačios šeimos ir visos visuomenės (įskaitant ir asmenis nesukūrusius šeimos) bendrojo gėrio.

4. Tėvystės ir motinystės papildomumo – teikiant paramą ir pagalbą šeimai turi būti atsižvelgiama į vaiko prigimtinių poreikių turėti tėvą (įtėvį) ir motiną (įmotę).

5. Informavimo – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos informuoja šeimas joms aktualiais klausimais priimtina ir prieinama forma.

6. Dalyvavimo – su šeimomis susiję klausimai sprendžiami šeimoms dalyvaujant ir derinant su šeimų organizacijų atstovais.

7. Tarpžinybinio koordinavimo – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, sprendamos su šeimomis susijusius klausimus, bendrauja ir bendradarbiauja tarpusavyje.

8. Solidarumo – šeimos stiprinimas įgyvendinamas jungiant valstybės ir visuomenės bei visų jų grandžių pastangas.

9. Kompleksiškumo – teikiama pagalba ir parama šeimai apima visas šeimos atliekamas funkcijas, užtikrinančias šeimos materialinę, socialinę ir dvasinę gerovę.

10. Tėvų teisės ugdyti vaikus pagal savo įsitikinimus – tėvai ir globėjai nevaržomi rūpinasi vaikų ir globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu, renka jų ugdymo formą pagal savo įsitikinimus.

11. Teisėtų vaiko interesų prioritetiškumo – priimant sprendimus ar imantis bet kokių veiksmų, susijusių su parama šeimai, atsižvelgiama į teisėtus vaiko interesus.

4 straipsnis. Bendrosios šeimos stiprinimo nuostatos

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos pagal kompetenciją privalo užtikrinti:

- 1) sąlygas pilnavertiškam šeimų funkcionavimui;
- 2) sąlygas atsakingos tėvystės ir motinystės plėtotei, pagarbą gyvybei bei žmogiškajam orumui bet kuriame žmogaus gyvenimo etape;
- 3) skatinimą stiprinti visuomenėje teigiamą požiūrį į šeimą;
- 4) valstybės pagalbos ir paramos šeimai stiprinimą;
- 5) šeimai palankios aplinkos, apimančios įvairias visuomenės gyvenimo sritis, tiesiogiai ar netiesiogiai įtakančias šeimą, kūrimą.

ANTRASIS SKIRSNIS ŠEIMOS STIPRINIMO KRYPTYS

5 straipsnis. Šeimos stiprinimo kryptys

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos, siekdamos sumažinti demografinės krizės ir šeimų irimo nešamą didelį emocinį, socialinį ir finansinį nuostolį visuomenei, pasitelkdamos nevyriausybinės organizacijas, šeimos stiprinimą įgyvendina šiomis kryptimis:

1) švietimas ir kultūra – valstybė imasi priemonių padėti šeimai parengti vaikus ir jaunimą savarankiškam gyvenimui, kurti funkcionalią ir darnią šeimą, ugdyti brandžias, dorovingas, savarankiškas, atsakingas, gebančias bendradarbiauti ir kurti savo ir bendruomenės gyvenimą asmenybes;

2) materialinio saugumo užtikrinimas – valstybė, siekdama sudaryti galimybę šeimoms gauti pakankamas pajamas, plėtoja lanksčias užimtumo formas, padedančias derinti profesinius interesus su šeiminiėmis pareigomis, sudaro palankias sąlygas šeimos verslui, formuoja šeimoms palankią mokestinę ir socialinio draudimo sistemas, esant nepakankamoms pragyvenimui pajamoms, teikia paramą;

3) apsirūpinimas būstu ir palanki šeimai gyvenamoji aplinka – valstybė, siekdama paskatinti jaunimo apsisprendimą kurti šeimą ir šeimų apsisprendimą auginti vaikus, kuria šeimai palankią gyvenamąją aplinką ir sudaro palankias sąlygas būsto nuomai ar pirmojo būsto įsigijimui;

4) kompleksinė pagalba šeimai – valstybė užtikrina galimybes šeimoms gauti būtiną pagalbą, siekiant stiprinti šeimos gebėjimus savarankiškai spręsti savo socialines problemas, motyvaciją kurti saugią, sveiką ir darnią aplinką savo šeimoje;

5) kompleksinės paslaugos krizę patiriančioms šeimoms bei vienišiems tėvams – valstybė, siekdama nedubliuoti ir neperimti šeimos funkcijų vykdymo, imasi priemonių įgalinti pačią šeimą, kad šeimos nariai sąmoningai prisiimtų atsakomybę už savo sprendimus bei savo gyvenimo kūrimą;

6) šeimos sveikata – valstybė, siekdama stiprinti šeimų sveikatą, vykdo palankią šeimai sveikatos politiką, ypatingą dėmesį skirdama žalingų įpročių prevencijos programoms, skatina šeimos narius aktyviai prisidėti prie sveikatinimo;

7) teigiamo visuomenės požiūrio į šeimą stiprinimas – valstybė imasi priemonių formuoti teigiamą visuomenės požiūrį į šeimą kaip visuomenės ir valstybės pagrindą, puoselėti šeimos vertybes per visuomenės informavimo priemones, renginius ir kitas laisvalaikio formas;

8) paslaugų kokybės užtikrinimas, tyrimai, stebėseną ir vertinimas – valstybė imasi priemonių, kad būtų užtikrinta teikiamų paslaugų kokybė, atliekami pagrįsti bei patikimi tyrimai, stebima šeimos gyvenimo kokybės bei demografinių duomenų kitimo dinamika, vykdoma nuolatinė šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo stebėseną bei vertinimas.

TREČIASIS SKIRSNIS

ŠEIMOS STIPRINIMO ORGANIZAVIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

6 straipsnis. Šeimos stiprinimo organizavimas ir įgyvendinimas

Šeimos stiprinimas organizuojamas ir įgyvendinamas per institucinę šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo sistemą.

7 straipsnis. Šeimos politiką formuojančios institucijos

1. Šeimos politiką Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją formuoja:

- 1) Lietuvos Respublikos Seimas.
- 2) Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ministerijos ir kitos valstybės institucijos.
- 3) Savivaldybių institucijos.

8 straipsnis. Šeimos politiką formuojančių institucijų kompetencija

1. Lietuvos Respublikos Seimas:

1) nustato valstybės ir savivaldybių institucijoms strategines šeimos politikos kryptis, vykdo šeimos politikos įgyvendinimo parlamentinę kontrolę;

2) sudaro Nacionalinę šeimos tarybą ir tvirtina jos nuostatus;

3) taiko tokias įstatymų leidybos procedūras, kad teisės aktai, susiję su šeimos politika, būtų vertinami poveikio šeimai požiūriu.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

1) strateginio planavimo dokumentuose nustato šeimos stiprinimo prioritetus;

2) teikia Lietuvos Respublikos Seimui šeimos politiką reglamentuojančių teisės aktų projektus;

3) tvirtina Vyriausybės įgaliotos institucijos parengtą ilgalaikę valstybinę šeimos stiprinimo programą, apimančią visas šeimos stiprinimo kryptis ir finansuojamą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų bei tarptautinių programų;

4) sudaro tarpinstitucinę Šeimos politikos komisiją prie Vyriausybės ir tvirtina jos nuostatus;

5) užtikrina tarpinstitucinės veiklos koordinavimą šeimos politikos srityje.

3. Ministerijos:

1) dalyvauja formuojant šeimos politiką joms pavestose valdymo srityse;

2) šeimos stiprinimui skirtas programas ir jų įgyvendinimo priemones numato strateginio planavimo dokumentuose;

3) įstatymų nustatyta tvarka skatina ir remia šeimų organizacijų ir su šeimomis dirbančių organizacijų veiklą;

4) kaupia, sistemina, analizuoja ir skleidžia informaciją šeimos politikos klausimais.

4. Kitos valstybės institucijos dalyvauja šeimos politikos formavime, siekiant įgyvendinti bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas.

5. Savivaldybių institucijos:

- 1) nustato šeimos stiprinimo savivaldybėje prioritetus;
- 2) sudaro šeimos komitetus ar pakomitečius;
- 3) gali sudaryti savivaldybės šeimos tarybą;
- 4) šeimos stiprinimo programas ir priemones numato savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose;
- 5) įstatymų nustatyta tvarka skatina ir remia šeimų organizacijų ir su šeimomis dirbančių organizacijų veiklą;
- 6) kaupia, sistemina, analizuoja ir skleidžia informaciją šeimos politikos klausimais.

9 straipsnis. Šeimos politiką įgyvendinančios įstaigos ir jų kompetencija

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra atsakinga už šeimos politikos įgyvendinimą. Siekiant užtikrinti šiuo įstatymu nustatytas bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas, Vyriausybės įstaigos, kitos ministerijos, įstaigos prie ministerijų, kitos valstybės ir savivaldybių įstaigos dalyvauja įgyvendinant šeimos stiprinimo priemones ir programas.

10 straipsnis. Nacionalinė šeimos taryba

1. Nacionalinė šeimos taryba yra šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo vertinimo patariamoji institucija, sudaroma iš savivaldybių šeimų tarybų, mokslo ir studijų institucijų, šeimų organizacijų ir su šeimomis dirbančių organizacijų atstovų. Nacionalinės šeimos tarybos sudėtį ir jos nuostatus tvirtina Seimas.

2. Nacionalinė šeimos taryba dalyvauja formuojant šeimos politiką ir nustatant strategines šeimos politikos kryptis bei šeimos stiprinimo prioritetus, palaiko ryšius su Lietuvos šeimomis, šeimų ir su šeimomis dirbančiomis organizacijomis, analizuoja jų lūkesčius, teikia Seimui ir Vyriausybei išvadas ir pasiūlymus dėl šeimos politikos įgyvendinimo.

3. Nacionalinė šeimos taryba rengia ir kasmet Seimo posėdyje pristato pranešimą apie šalies šeimų būklę ir šeimos politikos formavimo bei įgyvendinimo situaciją.

11 straipsnis. Šeimos politikos komisija

1. Siekiant užtikrinti šeimos politiką formuojančių valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimą bei jų veiklos koordinavimą, sudaroma tarpinstitucinė Šeimos politikos komisija.

2. Šeimos politikos komisija sudaroma iš ministerijų ir kitų valstybės institucijų įgaliotų atstovų, taip pat Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovų. Jos sudėtį ir nuostatus tvirtina Vyriausybė.

3. Šeimos politikos komisija derina ministerijų ir kitų valstybės bei savivaldybių institucijų veiklą, susijusią su šeimos politikos formavimu ir įgyvendinimu, svarsto su tuo susijusius svarbiausius rengiamus ir priimamus sprendimus.

4. Šeimos politikos komisija rengia ir kasmet pateikia Vyriausybei šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo apžvalgą.

12 straipsnis. Savivaldybių šeimos tarybos

1. Savivaldybėje gali būti sudaroma visuomeniniais pagrindais veikianti patariamoji institucija – savivaldybės šeimos taryba. Savivaldybės šeimos taryba sudaroma savivaldybės tarybos kadencijos laikotarpiui, pariteto principu: pusė narių atstovauja savivaldybės institucijoms ir įstaigoms, kita pusė – šeimų organizacijoms ir su šeimomis dirbančioms organizacijoms. Savivaldybės šeimos tarybos nuostatus tvirtina savivaldybės taryba.

2. Savivaldybės šeimos taryba padeda įgyvendinti savivaldybės šeimos stiprinimo funkcijas ir stiprina bendradarbiavimą tarp savivaldybės institucijų ar įstaigų ir šeimų organizacijų bei su šeimomis dirbančių organizacijų. Savivaldybės šeimos taryba analizuoja, stebi ir vertina savivaldybės teisės aktų, įtakančių šeimų padėtį savivaldybėje, rengimą ir įgyvendinimą, teikia savivaldybės tarybai siūlymus dėl savivaldybės prioritetų, susijusių su šeimos stiprinimu savivaldybėje, nustatymo ir šeimoms aktualių klausimų sprendimo, teikia savivaldybių institucijoms ir įstaigoms siūlymus dėl šeimos stiprinimo savivaldybėje veiksmų įgyvendinimo tobulinimo.

3. Seniūnijose ir seniūnaitijose šeimos gali telktis į visuomeniniais pagrindais veikiančias vietines šeimos tarybas, kurios svarstytų tos vietovės šeimoms rūpimus klausimus ir teiktų pasiūlymus seniūnams ir seniūnaičiams, savivaldybių šeimos taryboms.

KETVIRTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.
2. Lietuvos Respublikos Seimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki šio įstatymo įsigaliojimo priima šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.
3. Lietuvos Respublikos Seimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė rengdami bei įgyvendindami teisės aktus šeimos politikos srityje atsižvelgia ir derina juos su šiame įstatyme nustatytais šeimos stiprinimo įgyvendinimo principais bei bendrosiomis šeimos stiprinimo nuostatomis.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija bendradarbiaudama su šeimos politiką formuojančiomis ir įgyvendinančiomis institucijomis, įstaigomis bei šeimų organizacijomis ir su šeimomis dirbančiomis organizacijomis per 1 metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo parengia ir patvirtina ilgalaikę valstybinę šeimos stiprinimo programą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia Seimo nariai

1. Rimantas Jonas Dagys
2. Rita Tamašunienė
3. Algimantas Dumbrava
4. Vida Marija Čigriejienė
5. Mečislovas Zasčiurinskas
6. Mantas Adomėnas
7. Rima Baškienė
8. Valentinas Stundys
9. Vilija Aleknaitė Abramikienė
10. Povilas Urbšys
11. Aurelija Stancikienė
12. Naglis Puteikis
13. Vanda Kravčionok
14. Leonard Talmont
15. Audronius Ažubalis
16. Michal Mackevič
17. Irina Rozova
18. Zbigneŭ Jedinskij
19. Jurgis Razma
20. Juzef Kvetkovskij
21. Stasys Šedbaras
22. Dainius Kreivys
23. Irena Degutienė
24. Kęstutis Masiulis
25. Pranas Žeimys
26. Bronius Bradauskas

27. Algis Strelčiūnas
28. Andrius Palionis
29. Arvydas Anušauskas
30. Liutauras Kazlavickas
31. Vytautas Juozapaitis
32. Paulius Saudargas
33. Arvydas Vidžiūnas
34. Kazys Starkevičius
35. Valdas Vasiliauskas
36. Kęstutis Bartkevičius
37. Jonas Varkala
38. Remigijus Ačas
39. Petras Gražulis
40. Sergejus Jovaiša
41. Vincė Vaidevutė Margevičienė
42. Rasa Juknevičienė
43. Rytas Kupčinskas
44. Kazimieras Kuzminskas
45. Arimantas Dumčius
46. Rokas Žilinskas
47. Egidijus Vareikis
48. Ričardas Sargūnas
49. Vydas Gedvilas
50. Dangutė Mikutienė
51. Kęstutis Daukšys
52. Emanuelis Zingeris
53. Audrius Nakas
54. Zita Žvikienė
55. Agnė Bilotaitė

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

2016-09-28 Nr. (1.6.) ET-M29
I 2016-09-14 Nr. (18.2-43) SD-5554

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4255“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, 78.1 papunkčiu, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255“ projektą (toliau – Projektas), teikia teisinę išvadą.

1. Siūlytina tikslinti Projekto 1.1 papunktį, atsisakant jame nuostatų (argumentų), nesusijusių su Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas) preambulėje dėstomomis nuostatomis, pavyzdžiui, „šeimos samprata neapsiriboja tradicinės šeimos, kuriamos *santuokos* pagrindu, sąvoka“, „pasirinkusių sukurti šeimą kita nei *santuoka* forma“ (pastebėtina, kad Įstatymo projekto preambulėje santuoka, kaip šeimos sukūrimo forma, nėra minima).

2. Reikėtų tikslinti Projekto 1.1 papunkčio antrosios pastraipos pradžią – iš pateiktų formuluočių neaišku, kodėl ir kuo remiantis padaromos išvados, kad „šeimos samprata neapsiriboja tradicinės šeimos, kuriamos *santuokos* pagrindu, sąvoka, o šeimos gyvenimo samprata neapsiriboja tėvų (susituokusių arba nesusituokusių) santykiais su vaikais“, t. y. reikėtų formuluoti taip, kad būtų aišku, kieno pozicija turima omenyje. Pavyzdžiui, ar tokios išvados padaromos, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika, ar taip formuluojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicija dėl šeimos sampratos.

3. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimo, įvertinusio Projekto 1.2 papunktyje teikiamą siūlymą, sąvokos „šeima“ apibrėžtis gali nesutapti su Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicija dėl šeimos sampratos. Atsižvelgiant į tai bei į Projektu siūlomą Vyriausybės poziciją dėl Įstatymo projekto, svarstytina, ar Projekte neturėtų būti pateikiamas konkretus siūlymas dėl sąvokos „šeima“ apibrėžties.

4. Sistemiškai įvertinus Projekto 1.3 papunkčio papunkčius, pastebėtina, kad juose nėra pateiktų siūlymų dėl Įstatymo projekto 9 straipsnyje pateikto teisinio reguliavimo, todėl siūlytina pildyti Projektą arba Projekto 1.3 papunkčio antrojoje pastraipoje atsisakyti nuorodos į Įstatymo

projekto 9 straipsnį. Šiame kontekste taip pat siūlytina peržiūrėti ir Projekto 1.3.3.2 papunktį – jame dėstoma pozicija dėl Įstatymo projekto 11 straipsnio, nors Projekto 1.3 papunktyje nėra duodama jį nuorodos.

5. Svarstyтина, kodėl Projekto rengėjai pasirenka kartoti tik dalį kitų subjektų pastabų ir pasiūlymų, pateiktų Įstatymo projektui, ir nenurodo, kodėl vieni jų kartojami, o kiti – ne. Atsižvelgiant į tai, siūlytina apsvastyti galimybę atsisakyti Projekto 1.3.1, 1.4.2 papunkčių, 1.3.4 papunkčio antrosios pastraipos, nes juose kartojami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. balandžio 15 d. išvadoje teikti siūlymai.

6. Projekto 1.3.3 papunkčio nuostata „dalyvauja ją įgyvendinant“ neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalies nuostatų, todėl ją siūlytina tikslinti.

7. Siūlytina papildyti argumentais, kodėl Projekto 1.3.3.1 papunktyje siūloma Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 2 punkte atsisakyti įpareigojimo ministerijoms strateginio planavimo dokumentuose numatyti šeimoms stiprinti skirtas programas.

8. Jei Projekto 1.3.3.2 papunkčio paskutiniajame teiginyje omenyje turimas tas pats subjektas, koks šio papunkčio pradžioje, žodis „komisija“ turėtų būti keičiamas į žodį „tarybą“.

9. Sistemiškai įvertinus Įstatymo projekto 8 straipsnio 5 dalies 1 punkto nuostatą „savivaldybių institucijos nustato šeimos stiprinimo savivaldybėje prioritetus“ kartu su Projekto 1.3.4 papunktyje pateikiama informacija, abejotina, ar Projekto 1.3.4 papunktyje teikiamas siūlymas dėl jos atsisakymo yra tinkamai pagrįstas, manytina, argumentai turėtų būti tikslinami, be kita ko, omenyje turint tai, kad Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 ir 7 straipsniuose nustatyti nebaigtiniai atitinkamų savivaldybės funkcijų sąrašai.

10. Turėtų būti apibrėžtas Projekto 1.3.3.1 papunkčio nuostatų santykis su Projekto 1.4.5 papunkčio nuostatomis dėl Įstatymo projekto 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto tobulinimo (pastebėtina, kad juose teikiami skirtingi siūlymai dėl tos pačios Įstatymo projekto nuostatos tobulinimo).

11. Projekto 2 punktas tobulintinas, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. rugpjūčio 16 d. išvados Nr. NV-2604 4 punkte pateiktais siūlymais.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-4255“ PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP-16-1382)(TAIS NR. 16-7876(2))**

2016-08-16 Nr.NV-2604

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Pastebėtina, kad Projekte pateikti pasiūlymai tobulinti Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projektą Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas) ir šių pasiūlymų pagrindimas (galimas Įstatymo projekto neatitikimas Lietuvos Respublikos Konstitucijai, neatitikimas Konstitucinio Teismo nutarimams bei Vyriausybės įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo nuostatoms, šeimos sąvokos apibrėžtumo trūkumas, siūlomo teisinio reguliavimo nuostatų deklaratyvumas, neaiškumas, tokiu būdu neužtikrinant Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatų įgyvendinimo, finansinis neapibrėžtumas ir pan.), verčia abejoti teikiamos Vyriausybės pozicijos (*pritarti Įstatymo projektui, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas) Įstatymo projekto nesvarstyti*) tinkamumu. Manytina, jog šiuo atveju Projekte nurodyti teiginiai vertinti kaip nepritarimo Įstatymo projektui argumentai. Pastebėtina ir tai, jog teikiama Vyriausybės pozicija turi būti koreguojama atsižvelgiant į Teisingumo ministerijos pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektą, kuriais teikiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomų teisės aktų projektų, rengimo rekomendacijų, kurioms buvo pritarta Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarime 3.6 papunkčio nuostatas, pagal kurias Vyriausybės pozicija turi būti pateikiama iš esmės atsižvelgus į prašymo pateikti išvadą pagrindus, aplinkybes, pasisakant dėl esminių aspektų, dėl kurių ir buvo kreiptasi nuomonės į Vyriausybę. Be to, formuluojant Vyriausybės poziciją turėtų būti įvertintos Įstatymo projekto taikymo galimybės bei galimybės Įstatymo projektu siūlomus teisinius santykius reguliuoti kitomis priemonėmis, šiuo atveju atsižvelgiant į tai, jog tam tikros Įstatymo projektu siūlomos teisinio reguliavimo priemonės jau yra įtvirtintos kituose įstatymuose. Todėl siūlytina Projektą tobulinti, ir, atsižvelgiant į turimų argumentų svarumą, svarstyti galimybę Vyriausybės pozicijoje dėstyti nepritarimo Įstatymo projektui argumentus, įvertinant tai, kad tuo atveju, kai nepritariama Įstatymo projektui, pasiūlymai dėl jo tikslinimo neteikiami.

2. Pažymėtina, kad Projekte teikiamai Vyriausybės pozicijai taikytini konkretumo ir apibrėžtumo reikalavimai, todėl Projekto 2.3, 2.4, 2.8 papunkčiuose nurodyti kritikuotini Įstatymo

projekto teisinio reguliavimo aspektai, nepateikiant konkretaus pasiūlymo dėl Įstatymo projekto teisinio reguliavimo tobulinimo, nelaikytini tinkamais. Šiame kontekste pastebėtina ir tai, kad Projekto 2.4 papunktyje nurodyti teiginiai neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalies nuostatos bei Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 1.6.4 papunkčio, kuriame nustatoma, jog būtent Socialinės apsaugos ir darbo ministras atsakingas už šeimos gerovės valdymo sritį, ir, be kita ko, nesiderina su Projekto 2.3 papunkčio pirmąja pastraipa.

3. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 12 straipsnio 2 dalimi, numatomo teisinio reguliavimo koncepciją tvirtina subjektas, kuris priima sprendimą dėl koncepcijos rengimo, todėl svarstyтина, ar Projekto 1 punkto nuostata „pirmiausia turėtų būti parengta“ negalėtų būti traktuojama kaip Vyriausybės įsipareigojimas atlikti šiame punkte numatytus veiksmus. Siekiant aiškumo, nurodytina, kokių konkrečių subjektų veiksmai turimi mintyje.

4. Svarstyтина, kaip turėtų būti vertinami Projekto 3 punkte pateikiami argumentai dėl papildomų lėšų poreikio, kuriais nurodoma, jog lėšų poreikio apskaičiuoti neįmanoma dėl Įstatymo projekto nuostatų neapibrėžtumo, tačiau nepadaroma išvada, ar nurodytos aplinkybės būtų priežastis, dėl kurios neturėtų būti svarstomas Įstatymo projektas, nepasisakoma, ar yra galimybė skirti valstybės biudžeto papildomų lėšų, atsižvelgiant į jau priimtus konkrečius įsipareigojimus, ar šiuo atveju siūloma Įstatymo projekto rengėjams peržiūrėti Įstatymo projekto finansinį pagrindimą ir tobulinti aiškinamąjį raštą ar pan. Siekiant aiškumo ir atsižvelgiant į formuluojamą Vyriausybės poziciją, Projekto 3 punkto argumentai turėtų būti formuluojami taip, kad būtų aišku, ar tai yra Įstatymo projekto nesvarstymą (ar visgi nepritarimą?) pagrindžiantys argumentai, ar tai tik papildoma informacija, į kurią siekiama atkreipti Lietuvos Respublikos Seimo dėmesį.

1-ojo teisinės ekspertizės skyriaus vedėja

Daiva Gubistienė

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠEIMOS STIPRINIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIP-4255“ PROJEKTO
DERINIMO PAŽYMA**

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. rugpjūčio 16 d. išvada Nr. NV-2604 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255“ projekto“ (TAP-16-1382)(TAIS Nr.16-7876(2))	1. Pastebėtina, kad Projekte pateikti pasiūlymai tobulinti Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymo projektą Nr. XIIP-4255 (toliau – Įstatymo projektas) ir šių pasiūlymų pagrindimas (galimas Įstatymo projekto neatitikimas Lietuvos Respublikos Konstitucijai, neatitikimas Konstitucinio Teismo nutarimams bei Vyriausybės įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo nuostatoms, šeimos sąvokos apibrėžtumo trūkumas, siūlomo teisinio reguliavimo nuostatų deklaratyvumas, neaiškumas, tokiu būdu neužtikrinant Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatų įgyvendinimo, finansinis neapibrėžtumas ir pan.), verčia abejoti teikiamos Vyriausybės pozicijos (<i>pritarti Įstatymo projektui, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas) Įstatymo projekto nesvarstyti</i>) tinkamumu. Manytina, jog šiuo atveju Projekte nurodyti teiginiai vertinti kaip nepritarimo Įstatymo projektui argumentai. Pastebėtina ir tai, jog teikiama Vyriausybės pozicija turi būti koreguojama atsižvelgiant į Teisingumo ministerijos pateiktų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, kuriais teikiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomų teisės aktų projektų, rengimo rekomendacijų, kurioms buvo pritarta Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarime 3.6 papunkčio nuostatas, pagal kurias Vyriausybės pozicija turi būti	Neatsižvelgta. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad Įstatymo projekto tikslas – „įtvirtinti teisinių nuostatų sistemą, užtikrinančią sudarymą sąlygų, padedančių kurti, išsaugoti bei stiprinti šeimą, kaip pirminę ir prigimtinę bendruomenę bei palankiausią vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinką, užtikrinančią Lietuvos valstybės bei tautos gyvybingumą ir istorinį išlikimą“. Įstatymo projektu siekiama „užtikrinti šeimos politikos nuoseklumą ir ilgalaikiškumą bei veiksmų tęstinumą ir koordinavimą kuriant šeimai palankią aplinką“. Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Vyriausybės programa), 136 punkte įtvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) siekis didinti paskatas kurti šeimas ir gimdyti vaikus, pabrėžiant, kad šeima ir vaikai yra prioritetas, nurodytos programos 149 punkte pabrėžiama, kad valstybės tikslas – „sureguliuoti šeimos santykius taip, kad neatsižvelgiant į pasirinktą gyvenimo modelį būtų vienodai užtikrinta bendrai gyvenančių asmenų tarpusavio atsakomybė, tinkamas pareigų vykdymas, jų turtinių interesų apsauga ir, kai šie asmenys turi vaikų, jų vaikų gerovė ir teisių gynimas“. Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra vieno bendro šeimos apibrėžimo, atskiruose įstatymuose šeimos sąvoka

	<p>pateikiama iš esmės atsižvelgus į prašymo pateikti išvadą pagrindus, aplinkybes, pasisakant dėl esminių aspektų, dėl kurių ir buvo kreiptasi nuomonės į Vyriausybę. Be to, formuluojant Vyriausybės poziciją turėtų būti įvertintos Įstatymo projekto taikymo galimybės bei galimybės Įstatymo projektu siūlomus teisinius santykius reguliuoti kitomis priemonėmis, šiuo atveju atsižvelgiant į tai, jog tam tikros Įstatymo projektu siūlomos teisinio reguliavimo priemonės jau yra įtvirtintos kituose įstatymuose. Todėl siūlytina Projektą tobulinti, ir, atsižvelgiant į turimų argumentų svarumą, svarstyti galimybę Vyriausybės pozicijoje dėstyti nepritarimo Įstatymo projektui argumentus, įvertinant tai, kad tuo atveju, kai nepritariama Įstatymo projektui, pasiūlymai dėl jo tikslinimo neteikiami.</p>	<p>konstruojama pasirenkant skirtingas sudedamąsias dalis: pateikiamas nevienodas asmenų kategorijų sąrašas ir nevienodi juos kvalifikuojantys požymiai, be to, nė vieno įstatymuose nurodyto šeimos sąvokos apibrėžimo negalima išskirti kaip dominuojančio (Socialinės, ekonominės ir teisinės priemonės siekiant šeimų stabilumo ir plėtros. Monografija. Vilnius: Justitia, 2014, p. 31).</p> <p>Nesant vienodo šeimos sampratos suvokimo ir sisteminio požiūrio į šeimos politiką formuojančių ir įgyvendinančių subjektų veiklos tikslus, prioritetus ir principus, šeimos politiką formuojančioms valstybės institucijoms sunku užtikrinti jos efektyvų įgyvendinimą ir Vyriausybės programoje iškeltų tikslų įgyvendinimą.</p> <p>Manome, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodytas Įstatymo projekto tikslas yra itin aktualus ir prasmingas šiuo metu vykstančių demografinių procesų kontekste, nes Lietuvos Respublikoje vykstantys demografiniai procesai – mažas gimstamumas, intensyvi migracija, didelis mirtingumas, spartus gyventojų senėjimas – kelia socialinių, ekonominių iššūkių, o šeima, kaip pamatinis socialinis institutas, svariai prisideda prie iškilusių problemų sprendimo.</p> <p>Įvertinant tai, kad pašalinti ar sumažinti demografinių procesų sukeltus neigiamus padarinius prireikia ne vieno metų, o kartais – ir dešimtmečių, būtina imtis neatidėliotinų veiksmų, siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos išlikimą tobulinant šeimos politikos formavimą ir įgyvendinimą reglamentuojantį teisinį reguliavimą, gerinant šeimų socialines, ekonomines garantijas, taip stiprinant šeimas, užtikrinant jų visavertį funkcionavimą.</p> <p>Įstatymo projektu būtent siūloma</p>
--	---	--

		aiškiai apibrėžti šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo aspektus. Manytina, kad Įstatymo projektas, patobulintas pagal Nutarimo projekte pateiktus siūlymus, svariai prisidėtų prie šeimos politikos – vienos iš prioritetinių Lietuvos Respublikos politikos sričių – sklandaus formavimo ir įgyvendinimo.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus ir Strateginio planavimo ir stebėsenos skyriaus 2016 m. rugpjūčio 12 d. pažyma Nr. NV-2583 „Dėl Šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4255“	1. Manytina, kad būtų tikslinga Nutarimo projektu teikiamą Vyriausybės poziciją tikslinti, atsižvelgiant į teikiamų pastabų ir pasiūlymų pobūdį (pvz. kad pirmiausia turėtų būti parengta numatomo teisinio reguliavimo šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo srityje koncepcija, dėl atskirų nuostatų prieštaravimo Konstitucijai ir Konstitucinio teismo praktikai, Vyriausybės įstatymui, Vietos savivaldos įstatymui, deklaratyvių ir nenorminio pobūdžio nuostatų, siūlymų sureguliuoti visuomeninius santykius, kurie jau reguliuojami galiojančiais įstatymais ir kt.), ir svarstyti galimybę Įstatymo projektui nepritarti arba pritarti tik Įstatymo projekto tikslui.	Neatsižvelgta. Dėl siūlymo nepritarti Įstatymo projektui žr. argumentus dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabos. Į siūlymą Nutarimo projekte dėstomą Vyriausybės poziciją dėstyti nurodant, kad Vyriausybė pritaria Įstatymo projekto tikslui, bet nepritaria Įstatymo projektui, neatsižvelgta, nes Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, kuriais teikiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvados dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomų teisės aktų projektų, rengimo rekomendacijų, kurioms pritarta Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarime ir kuriomis siūloma ministerijoms vadovautis rengiant Vyriausybės nutarimų projektus, kuriais teikiamos išvados dėl Lietuvos Respublikos Seime (toliau – Seimas) svarstomų teisės aktų projektų, 1 punkte, aptariant Vyriausybės poziciją nepritarti Seime svarstomam teisės akto projektui, nenumatyta galimybė, formuluojant Vyriausybės poziciją nepritarti teisės akto projektui, bet pritarti jo tikslui.

Socialinės apsaugos ir
darbo ministrė
Algimanta Pabedinskienė

2016 - 08 - 14

Teisės skyriaus vedėja

Rita Jeziorskiene

2016 - 08 - 09

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

2016-08-28

Dėl Šeimos stiprinimo įstatymo projekto Nr.XIIP-4255 (TAP-16-1382) (16-7876(2))

Pranešėjas: socialinės apsaugos ir darbo ministrė A.Pabedinskienė

Dalyvauja: SADM Šeimos ir bendruomenių departamento Šeimos politikos skyriaus vedėjo pavaduotojas T.Milevičius

Klausimo kuratorius: N.Makštelienė

2016-08-19

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p>2016-08-30 / 2016-08-06</p> <p>(data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>SADM posėdžio klausimo mentynų atidėti</p> <p>2016-08-30 (H)</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p>	<p>1. Pasiūlyti SADM atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos TD, Viešojo valdymo ir socialinės aplinkos departamento Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus ir Strateginio planavimo ir stebėsenos skyriaus pastabas.</p> <p>2. Patikslintą projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.</p> <p>(2016-09-06)</p>